

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið
Skuggasundi 1-3
101 Reykjavík

Sent í gegnum samráðsgátt

Reykjavík, 23. febrúar 2021

Umsögn Landverndar um drög að stefnu um meðhöndlun úrgangs 2021-2032, mál nr. 6/2021

Stjórn Landverndar fagnar stefnumótun stjórnvalda í úrgangsmálum því viðfangsefnið er afar brýnt. Þar sem úrgangsmál í þeirri mynd sem þau eru núna, eru afleiðing gríðarlegrar ofneyslu þá er ljóst að þetta er rótin að stærstu umhverfisvandamálum heimsins. Birtingarmynd ofneyslu eru m.a. loftslagshamfarir, gríðarleg landeyðing og aukin eymd fólks um allan heim.

Endurhugsun á neyslu og komum í veg fyrir sóun. Hingað til hefur meðhöndlun úrgangs að mestu snúist um urðun og endurvinnslu. En urðun á að tilheyra fortíðinni og endurvinnsla á að vera síðasta skrefið í neyslupríhyrningnum (sjá hér til hægri). Það þarf að endurhugsa allt hagkerfið og búa til alvöru hringrásarhagkerfi þar sem nær enginn úrgangur myndast. Óþarfa umbúðir eiga ekkert erindi inn í hringrásarhagkerfið. Einstaklingurinn getur líka endurhugsað sína neyslu og til að ná raunverulegum árangri þarf hringrásarhagkerfið að vera komið í gang. Með því að afþakka allan óþarfa, eyðum við minna, þurfum að endurnýta minna og minna fellur til endurvinnslu en áður. Endurvinnsla ætti að vera sísti valkosturinn.

Aðgerð 13 fjallar um hringrásarhagkerfið en þar er eingöngu talað um innviðauppbýggingu til meðhöndlunar úrgangs innanlands en ekkert talað um að minnka óþarfa neyslu og bruðl.

Landvernd fagnar sérstaklega aðgerðum 18 og 19 um eflingu viðgerða- og viðhaldsþjónustu og afnámi virðisaukaskatts af endursölu notaðrar vöru og hvetur starfshóp um skattaívilnanir og álagningu umhverfisskatta til að leggja mikla áherslu á þessar aðgerðir í sínu mati á kostnaði.

Svías hafa nokkra reynslu af því að aflétta virðisaukaskatti af viðgerðum og full ástæða til að nýta þá reynslu hér á landi.

Jarðgerðarstöðvar. Tryggja verður að ekkert ör- eða nanóplast sé til staðar áður en molta úr slíkri framleiðslu verður nýtt til landgræðslu og vistheimtar. Ör- og nanóplast í moltu sem borin er á landsvæði getur með tímanum skolest út í sjó og vötn og valdið þar plastmengun. Ef bleyjur og annar úrgangur sem inniheldur plast er nýttur til moltugerðar í jarðgerðarstöðvum þá er hætt á að plast fylgi með í lokaafurðina. Í vísindagreininni *Organic fertilizer as a vehicle for the entry of microplastic into the environment* sem birt var árið 2018 í tímaritinu *Environmental Studies* kemur fram að molta úr jarðgerðarstöðvum sem notuð er í landbúnaði og garðyrkju víða í heiminum sé vantalin uppspretta af örplasti¹.

Aðkoma sveitarfélaga. Tryggja verður bæði aðhald með sveitarfélögum og aðstoð við innleiðingu á samræmdri og árangursríkri meðhöndlun úrgangs. Ef hægt er að koma á sama flokkunar- og merkingarkerfi fyrir landið sem heild má vænta þess að auðveldar verði bæði að upplýsa almenning um hvað flokkunarreglur eru í gildi og fyrirtækjum að áætla magn og hreinleika úrgangsstrauma. Mikilvægt er að setja fræðslumál í forgang hjá öllum hlutaðeigandi, hinum almenna neytanda, fyrirtækjum og starfsemi á vegum sveitarfélaganna í landinu. Landvernd fagnar tillögu um aðgerð 12 um umfangsmeiri lögbundna fræðsluskyldu en þar vantar fræðslu til almennings.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri

¹ <https://advances.sciencemag.org/content/4/4/eaap8060>